

Diarienummer: KS-2025/601

Handläggare: Dan-Erik Pettersson, ekonomichef

Finansdepartementets diarienummer/referens: Fi2025/01857

YTTRANDE

Remiss av betänkandena "Goda möjligheter till ökat välstånd" (SOU 2025:29) samt "Fler möjligheter till ökat välstånd" (SOU 2025:96)

Bakgrund

Den 1 oktober 2025 lämnades slutbetänkandet "Fler möjligheter till ökat välstånd" (SOU 2025:96) till regeringen. Ett delbetänkande lämnades 29 april 2024 "Goda möjligheter till ökat välstånd".

Betänkandet remitterades till Knivsta kommun den 21 oktober 2025.

Sammanfattning

Knivsta kommun anser att produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96) har goda intentioner att höja Sveriges produktivitet. Knivsta tillstyrker förslag som vi bedömer är välbalanserade i förhållande till det kommunala självstyret och med hänsyn till de lokala förhållandena, men samtidigt se till det samhällsekonomiska intresset att höja produktiviteten.

Knivsta kommun delar kommissionens uppfattning att stabil finanspolitik är en grundläggande förutsättning för långsiktig produktionstillväxt. Makroekonomisk stabilitet och hållbara offentliga finanser, skapar trygghet för investeringar och innovation. Det borgar för stabila skatteintäkter för kommunsektorn.

Knivsta kommuns yttrande

Teknisk utveckling och digitalisering

Näringsliv och offentlig sektor har stora möjligheter att höja sin produktivitet med stöd av teknisk utveckling och digitalisering. Kommitténs förslag syftar till att skapa bättre förutsättningar för användning av AI, automatisering och datadrivna tjänster. Kommissionen föreslår gemensamma standarder för digitala system och ökad tillgång till öppna data för att främja innovation.

Digitalisering av tillståndsprocesser och upphandling lyfts som centrala åtgärder för att minska administration och öka transparens. Staten ska stödja kommuner och regioner med kompetensutveckling och finansiering för digitala investeringar. Ett viktigt inslag är att säkerställa cybersäkerhet och robusta IT-lösningar för att undvika sårbarheter. Kommissionen betonar att digitalisering inte bara är en teknisk fråga, utan kräver organisatoriska förändringar och nya arbetssätt. Målet är att skapa en effektiv, användarvänlig och säker digital infrastruktur som stärker konkurrenskraften. Samverkan mellan stat, kommuner och privata aktörer är avgörande för att lyckas. Förslagen ska bidra till att Sverige ligger i framkant inom digitalisering och teknisk innovation.

Ställningstagande: Digitaliseringen är viktig för att i framtiden kunna erbjuda kommuninvånarna en god kommunal service. Det kräver dock investeringar i system, kompetens och säkerhet. Gemensamma standarder, öppna data och nationella plattformar bedöms vara fördelaktigt för kommunsektorn och kommuninvånarna. Det är viktigt att staten tar ett initialt finansieringsansvar och inte skickar notan till kommunerna innan plattformarna är på plats (när de samhällsekonomiska vinsterna beräknas uppstå ska kommunsektorn ta över finansieringsansvaret). Risken med nationella standarder är att kommunerna får en minskad flexibilitet men Knivsta anser att det positiva överväger det negativa.

Forskning och innovation

Betänkandet betonar att forskning och innovation är centrala drivkrafter för långsiktig produktivitet och konkurrenskraft. Förslagen syftar till att öka statliga satsningar på forskning och utveckling (FoU) och att skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Kommissionen föreslår att FoU-avdraget för företag förenklas och förstärks för att stimulera investeringar i innovation. Ett viktigt inslag är att främja kommersialisering av forskningsresultat genom innovationsstöd och riskkapital. Staten ska också stödja utvecklingen av testbäddar och forskningsinfrastruktur för ny teknik, inklusive AI och klimatsmarta lösningar. Förslagen inkluderar satsningar på kompetensförsörjning inom forskningsintensiva områden för att säkerställa tillgång till kvalificerad arbetskraft. Kommissionen framhåller att Sverige behöver stärka sin internationella konkurrenskraft genom ökad deltagande i EU:s forskningsprogram. Samverkan mellan offentliga och privata aktörer ska ske genom partnerskap och gemensamma projekt. Målet är att skapa ett innovationssystem som är dynamiskt, inkluderande och bidrar till hållbar tillväxt. Forskning och innovation kopplas även till digitalisering och klimatmål för att möta framtidens samhällsutmaningar.

Ställningstagande: Kommunerna kan dra nytta av innovationssamarbeten, särskilt inom välfärdsteknik (se koppling till punkten ovan). Förslag om testbäddar är också välkommet. Knivsta kommun anser att staten bör erbjuda kommunerna statsbidrag som är möjliga att ansöka för medverkan i forskningsprojekt.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är en avgörande faktor för produktivitet och tillväxt i hela ekonomin. Förslagen syftar till att stärka yrkesutbildning, vuxenutbildning och livslångt lärande för att möta arbetsmarknadens förändrade behov. Kommissionen betonar att utbildningssystemet måste bli mer flexibelt och anpassningsbart, med ökad samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare. Digitala lösningar och distansutbildning ska utvecklas för att underlätta tillgången till utbildning i hela landet. Staten föreslås ge incitament för kompetensutveckling inom bristyrken och forskningsintensiva områden. Förslagen inkluderar även satsningar på att attrahera internationell arbetskraft och göra Sverige mer konkurrenskraftigt för högkvalificerade yrken. Kommissionen framhåller att kompetensförsörjning är nära kopplad till innovation och teknisk utveckling. Kommunerna får en central roll i att erbjuda vuxenutbildning och samverka med lokala företag för att matcha arbetskraftsbehov. Målet är att skapa ett system som främjar rörlighet, anpassning och kontinuerlig kompetenshöjning. Utbildningsinsatser ska bidra till både ekonomisk tillväxt och social inkludering.

Ställningstagande: Den kommunala vuxenutbildningen är central i kompetensförsörjningsstrategin. Förslagen innebär delvis nya utbildningsformer (exempelvis distansutbildning), ökad samverkan med företagare samt språkutbildning för internationell arbetskraft kan vara aktuellt.

Att utveckla vuxenutbildningen kommer kräva statliga resurstillskott till kommunerna. Det finns även en risk att en statlig styrning av dimensionering och utbud innebär att de lokala behoven kommer i kläm. Knivsta anser att förslagen är positiva men att lokala förhållanden behöver beaktas och ekonomiska resurser tillskjuts kommunerna.

Konkurrens och upphandling

Offentlig upphandling lyfts som ett område med stor potential för effektivisering och innovation. Kommissionen föreslår ökad användning av digitala upphandlingsverktyg och standardiserade processer för att minska kostnader och öka transparens. Det framhålls att upphandling inte bara ska fokusera på lägsta pris, utan även på kvalitet och innovationsvärde.

För att motverka korruption och ekonomisk brottslighet föreslås skärpta krav på leverantörer och bättre informationsdelning mellan myndigheter. All upphandlingsdata ska digitaliseras för att öka insyn och minska risken för korruption. Leverantörer måste kunna hantera digitala processer och lämna fullständig information elektroniskt. Målet är att skapa en mer dynamisk och rättvis marknad som gynnar både offentliga och privata aktörer.

Ställningstagande: Kommunerna, som stora upphandlare, påverkas direkt av de föreslagna förändringarna och kommer behöva anpassa sitt arbetssätt. Idag är upphandlingsprocessen till största delen digitaliserad, om staten avser att standardisera och utveckla den digitala lösningen är det positivt eftersom en standardisering ökar tydligheten och transparensen. Ur ett lokalt perspektiv kan detta få en negativ påverkan för mindre företag som inte har kapacitet att lämna anbud digitalt.

Kriminalitet och tillit

Ekonomisk brottslighet utgör ett växande hot mot produktivitet och samhällsekonomin. Brottsliga aktörer använder företag och bolagsstrukturer som verktyg för penningtvätt, skattefusk och välfärdsbrott. Kommissionen föreslår skärpta kontroller vid företagsregistrering och bättre informationsdelning mellan myndigheter för att motverka dessa risker. Ett viktigt inslag är att höja kraven på företag som deltar i offentliga upphandlingar, inklusive krav på redlighet och transparens. Förslagen omfattar även förbättrad samverkan mellan stat, kommuner och privata aktörer för att upptäcka och förebygga brott. Digitala lösningar och register ska utvecklas för att öka spårbarheten och minska möjligheten att använda falska identiteter eller bulvaner. Kommissionen betonar att tillit är en grundläggande förutsättning för en väl fungerande ekonomi och att brottslighet undergräver denna tillit. Därför föreslås skärpta sanktioner mot företag som missbrukar offentliga medel eller bryter mot regler. Kommunerna får en viktig roll i att genomföra kontroller och säkerställa att välfärdsmedel används korrekt. Målet är att skapa ett robust system som stärker förtroendet för både offentliga och privata aktörer.

Ställningstagande: Förslagen syftar till att motverka ekonomisk brottslighet genom bättre informationsdelning och skärpta krav på företag som deltar i offentliga upphandlingar. Kommunerna får ansvar för att säkerställa att företag som deltar i upphandlingar uppfyller krav på redlighet, vilket innebär mer omfattande bakgrundskontroller och dokumentationskrav. Deltagande i informationsutbyte med Skatteverket, Polisen och andra aktörer för att upptäcka ekonomisk brottslighet och välfärdsfusk.

Detta ligger i linje med Knivsta kommuns arbete mot välfärdsbrottslighet, dock kan det behövas stöd till kommunerna för kompetenshöjande insatser och resurser särskilt för mindre kommuner att klara ett utökat krav på kontroll. Knivsta är i grunden positiva till riktningen i förslagen.

Energiförsörjning och klimat

En säker och hållbar energiförsörjning är avgörande för produktivitet och konkurrenskraft. Förslagen syftar till att stärka elnätskapaciteten och möjliggöra snabbare utbyggnad av fossilfri elproduktion, inklusive vind- och solkraft. Kommissionen betonar behovet av att förenkla

tillståndsprocesser för energiprojekt för att minska ledtider och öka investeringstakten. Elektrifiering av industri och transport lyfts som en central del av klimatomställningen och kräver samordning mellan stat, kommuner och energibolag. Målet är att skapa ett robust, fossilfritt energisystem som stödjer både ekonomisk tillväxt och klimatmål.

Ställningstagande: Förslaget är att begränsa eller avskaffa det kommunala vetot i sin nuvarande form och ersätta det med tidiga samråd och planeringskrav i kommunal energiplanering. Ekonomiska incitament till kommunerna, exempelvis intäktsdelning från vindkraftens fastighetsskatt och ersättning till lokalsamhället, föreslås vara en morot. Syftet är att öka kommunernas vilja att tillstyrka projekt, men samtidigt minska möjligheten att stoppa dem i sena skeden.

Knivsta anser att det är positivt att kommunerna får ekonomiska incitament, en förändring av det kommunala vetot är ett stort ingrepp i det kommunala självstyret.

Bostadsmarknaden

Bostadsmarknaden är central för produktivitet och rörlighet på arbetsmarknaden. Förslagen syftar till att öka byggandet och förbättra tillgången till bostäder genom regelförenklningar och ekonomiska incitament. Ett viktigt inslag är införandet av fri hyressättning vid nyproduktion, vilket ska öka incitamenten för fastighetsägare att bygga fler hyresrätter. Kommissionen föreslår också en reform av hyressättningssystemet för att skapa en mer dynamisk marknad. För att korta ledtider i byggprocessen föreslås förenklade plan- och bygglovsregler, inklusive större lovfrihet för vissa åtgärder. ROT-avdraget och andra styrmedel ska ses över för att främja renovering och nybyggnation. Betänkandet betonar att bostadsmarknaden måste bli mer flexibel för att möta olika behov, särskilt i tillväxtregioner. Samtidigt lyfts risker för sociala konsekvenser, vilket kräver kompletterande åtgärder för att säkerställa tillgången till prisvärda bostäder.

Ställningstagande: Reformering av hyressättningssystemet och fri hyressättning kan öka rörligheten och byggandet, vilket bedöms som positivt för kommunerna. Fri hyressättning kan leda till högre hyror och ökat behov av kommunala bostadssociala insatser vilket skulle vara negativt om så blir fallet.

Förenklade bygglovsregler minskar administration men begränsar kommunernas möjlighet att styra gestaltning och miljöhänsyn. Planmonopolet bedöms urholkas med de förslagna reformerna och påverkar kommunernas strategiska handlingsutrymme, det bedöms i sin helhet vara negativt för Knivsta kommun och är negativt för det kommunala självstyret.

Offentlig sektor och välfärd

Offentlig sektor står inför stora utmaningar med ökade behov inom välfärden och begränsade resurser. För att möta dessa utmaningar föreslås åtgärder som stärker produktiviteten i välfärdstjänster.

Ett centralt inslag är att inrätta ett råd för kommunsektorns produktivitet, som ska främja kunskapsutbyte, benchmarking och spridning av goda exempel. Digitalisering och automatisering lyfts som nyckelverktyg för att effektivisera administration och frigöra resurser till kärnverksamhet. Kommissionen betonar vikten av att jämförelser mellan kommuner används för lärande, inte för sanktioner.

Förslagen inkluderar även utveckling av metoder för att mäta produktivitet i välfärden, vilket ska ge bättre underlag för styrning och resursfördelning. Staten föreslås ge stöd för kompetensutveckling och investeringar i digitala lösningar. Målet är att skapa en mer innovativ och kostnadseffektiv offentlig sektor som kan leverera hög kvalitet trots demografiska utmaningar. Kommissionen betonar att effektivisering inte får ske på bekostnad av kvalitet eller det kommunala självstyret.

Ställningstagande: Ett råd som kan ge stöd och kunskapsutbyte är positivt, samtidigt finns det gott om olika "råd" som bidrar till kunskapsutbyte. Det bör övervägas om detta råd kan samordnas med Statskontoret eller annan myndighet. En annan central fråga är hur rekommendationerna ska bli normen för kommunsektorn? Om de inte är tvingande finns risk att utvecklingen går långsamt, å andra sidan är en tvingande rekommendation en inskränkning i det kommunala självstyret. För att på riktigt få en utveckling och samordning av goda exempel behövs incitament, dvs att staten erbjuder Kommunerna någon form av morot, kommunerna bör också ha representation i rådet.

Matilda Hübinette
Kommunstyrelsens ordförande